

08.05.2019

Про ініціативу Євросоюзу щодо відкритого доступу до наукових публікацій

24 квітня 2019 р. на Загальних зборах Відділення фізики і астрономії НАН України було заслухано доповідь провідного наукового співробітника відділу фізики магнітних явищ Інституту фізики НАН України доктора фізико-математичних наук Г. Морозовської з теми: «Про ініціативу Євросоюзу щодо відкритого доступу до наукових публікацій» ([Національна академія наук України](#)).

Ця ініціатива була запущена 4 вересня 2018 р. великими національними фондами з 12 європейських країн і Міністерством європейських дослідників (ERC) та спрямована на консолідацію, яка надає повний відкритий доступ до будь-якої наукової публікації. Під егідою ERC Фонди утворили консорціум під назвою «сOAlition S» [S – science – наука, OA – open access – відкритий доступ, coalition – об'єднання].

Основна мета діяльності «сOAlition S» полягає в тому, що після 1 січня 2020 р. результати наукових досліджень, які були профінансовані або фінансуються за рахунок державних грантів «сOAlition S», мають публікуватись у відповідних журналах або платформах відкритого доступу.

При цьому важливою вимогою є оплата публікації статті у журналах відкритого доступу.

Виклики для українських науковців і видавців

1. Чинне законодавство України не передбачає можливості офіційної оплати публікацій ні у вітчизняних, ні, тим більше, у закордонних виданнях.

Права автора повинні забезпечувати ліцензії відкритого доступу Creative Commons (CC). Вони є електронними. В Україні всі договори, укладені не у письмовій (паперовій) формі, є нікчемними. Тому ліцензії CC перебувають поза законодавчим полем України. Нелегітимні в Україні й оферти – відкриті договори приєднання, якими автор може підтвердити свою згоду на оприлюднення статті у закордонному журналі.

2. Усі питання щодо розміщення публікацій у різних виданнях із забезпеченням фінансових пільг у CC вирішуватимуться за допомогою угод між видавцями. Ми ж не маємо повноправних видавців наукової літератури. Наприклад, ВД «Академперіодика» НАН України, видаючи півсотні академічних журналів, не є їхнім видавцем законодавчо. Ці права належать науковим установам. Чи зможе кожна наукова установа налагодити контакти із закордонними видавцями, які щороку готують сотні видань різного тематичного спрямування і зацікавлені у «пакетній» співпраці?

Детальніше читайте у [МАТЕРІАЛАХ ДОПОВІДІ](#).